

Hoofdstuk 4

UIT JE COMFORTZONE

Het is vrijdagavond. Na een week hard werken zit je eindelijk op de bank. Het was een pittig weekje. 's Middags nog een vergadering gehad, op tijd naar huis om je zoon van zwemles te halen, samen eten, en nu: weekend. Je hebt net een mooie film op Netflix opgezocht en net op het moment dat je partner op play drukt, gaat de bel.

Met gepaste tegenzin loop je naar de deur en door het glas zie je het al: iemand-die-iets-van-je-wil. Met enige reserve doe je de deur open en een vriendelijke doch zeer spraakzame jongedame met een button van Amnesty International begint te vertellen. Over slachtoffers van oneerlijke wapenhandel. En die tienduizend mensen in Nigeria die dakloos zijn geworden nadat hun wijk is ontruimd. Het gaat maar door. En *jij* kunt er iets aan doen! Vanbinnen slaak je een diepe zucht. Je weet dat dit allemaal waar is. Maar nu even niet. Niet vanavond.

HET COMFORTABELE LEVENTJE VAN ESTER

Koningin Ester leidt een behoorlijk luxe leventje in het koninklijk paleis. Ze krijgt schoonheidsbehandelingen en speciale voeding. Ze is een prachtige jonge vrouw, met zeven dienaressen en verschillende eunuchen als persoonlijk bediende (Ester 4).

Dan komt Mordechai langs, haar neef en tevens zorgzame pleegvader. Hij is in zak en as. Letterlijk. Hij heeft gehoord dat, nota bene op koningsbevel, alle Joden uit het hele rijk worden vernietigd. Luid klagend loopt hij door de stad, op weg naar Ester.

De dienaressen en eunuchen brengen Ester op de hoogte. Ze schrikt. Het beeld van Mordechai in gescheurde kleren, met as op zijn hoofd, dat past niet in haar plaatje. Haar eerste reactie is dan ook: laat hij zich even omkleeden! Weg met die rommel, trek fatsoenlijke kleren aan. Zo ga je niet over straat.

Als Mordechai weigert, laat Ester uitzoeken wat er eigenlijk aan de hand is. Via Hatach krijgt ze een kopie van de wet van de koning en een dringend verzoek van Mordechai om genade voor de Joden te bepleiten. Dat raakt het comfortabele leven dat ze leidt. Onuitgenodigd naar de koning gaan? Nee zeg! Dat is uitgesloten. Dat past niet in het systeem. Je komt alleen als de koning je uitnodigt. Kom je onverwacht en het zint hem niet, dan is dat je doodvonnis. Hoe komt het in Mordechai op om haar zoiets te vragen?!

Op dat moment wordt Mordechai boos: 'Jongedame, verbeeld jij je maar niets! Denk maar niet dat jij, omdat je toevallig in het paleis van de koning woont, onder deze wet zult uitkomen. Besef op welke positie je zit en *doe iets!*'

KOM UIT JE COMFORTZONE

Confrontatie met onrecht, pijn en moeite is ongemakkelijk. Je zit niet te wachten op oorlogsslachtoffers aan je deur. Het is alleen wel de realiteit. Zeker de grote verhalen zijn complex. Televisie, internet en krant schotelen het

GENIETEN VAN GENOEG

ons voor. Het raakt me enorm, als ik lees over onschuldige mensen die in Syrië worden afgeslacht. Vrouwen en zelfs kinderen in oorlogssituaties of in armoede die worden verkracht. Ik word boos en krijg tegelijk ook een diep gevoel van onmacht.

Er zijn mensen die maar eens per week naar het journaal kijken, omdat ze met zoveel ellende niets kunnen beginnen. Dat kan ik goed begrijpen. Je kunt je ook niet alle ellende van de wereld aantrekken, zeker niet als het aan de andere kant van de wereld gebeurt. Het is een bescherming voor jezelf om niet alles binnen te laten komen.

Het andere uiterste is dat het je helemaal niet meer raakt. Dat je onverschillig wordt of afgestompt raakt. 'Ja, heel zielig allemaal, maar het is nou eenmaal zo, ik kan er ook niets aan doen.' Dat je, zoals Ester, in een andere wereld leeft, waarin alles mooi en netjes geregeld is. Ester weert het slechte nieuws af. (Misschien wil ze ook wel net een film kijken?) Als Mordechai in zijn gescheurde kleren voor haar staat, is haar eerste impuls: doe niet zo raar. Trek normale kleren aan. Het is een te groot contrast met haar comfortabele leven – het past daar niet in.

In de christelijke gemeenschap moeten we ons bewust zijn van het risico van deze reactie. Kijk uit voor een 'bubbelbadgeloof', een eigen wereld waarin het allemaal mooi, lekker en fijn is. Als je kijkt naar christelijke tijdschriften, liederen en preken, lijkt het weleens alsof je, wanneer je gaat geloven, je alleen nog maar goed voelt en alsof alle nare dingen verdwijnen. Ik geloof ook dat God dingen heel diep in ons kan herstellen. En ja, je kunt ook een heel diepe blijdschap ervaren. Maar dat is niet het hele verhaal. Als je je openstelt voor God en vraagt of hij je leven gaat leiden, stuurt hij ook weleens een Mordechai op je pad. Iemand die laat zien dat er dingen scheef zitten. Nee, dat is niet altijd leuk. Navolging van Jezus betekent dat je uit je comfortzone komt en de confrontatie met onrecht

aangaat, ver weg, maar ook dichtbij, gewoon in je eigen straat, in je eigen kerk, je eigen familie. Dat je openstaat voor het appel dat mensen op je doen, om te geven, om dingen uit te spreken, recht te zetten, goed te maken. Om op te komen voor recht.

Waarschijnlijk ben je je nauwelijks bewust van het comfort in jouw persoonlijke bubbel. Wij Nederlanders hebben gemiddeld genomen een luxelevens, zeker als je kijkt op wereldschaal. Durf je ook iets van dat comfort op te geven als God dat vraagt?

Je wordt je meestal pas bewust van je comfort wanneer je mensen ontmoet die veel minder hebben dan jijzelf. Dat kan in je eigen woonplaats zijn, maar ook aan de andere kant van de wereld. Voor het televisieprogramma *Bloed, zweet en luxeproblemen* reisden zes jongeren af naar Ethiopië en Bangladesh, waar ze aan het werk werden gezet in fabrieken waar producten worden gemaakt die zij kopen. Ze werkten mee in een goudmijn, een leerlooierij, een schoenenfabriek, op een koffieplantage. Ze werkten en leefden onder dezelfde omstandigheden als de lokale arbeiders en kregen hetzelfde loon. Dat was een behoorlijke confrontatie en bracht hen uit hun evenwicht. Plotseeling realiseerden ze zich hoe rijk ze zijn en dat zij in hun eigen land ook de keuze hebben voor andere producten met een eerlijke prijs.

Ik hoor je denken. Er is zovéél onrecht! Het is niet alleen dit ene. Er is geen beginnen aan. Het einde is toch zoek? Dat was in de tijd van Ester niet anders. Nogmaals: je kunt niet alle onrecht van de wereld op je schouders nemen. Dat hoeft ook niet. Je kunt in ieder geval de dingen die je leest en hoort in gebed brengen bij God. En hoe belangrijk is dat! Onderschat het niet. Met jouw gebed kun je de loop van de wereldgeschiedenis beïnvloeden! Op andere momenten kun je ook praktisch iets doen. De vraag is:

GENIETEN VAN GENOEG

ben je bereid om uit je comfortzone te stappen? Wil je je laten raken? En iets doen, in je familie, op je werk, in de politiek, als aandeelhouder, als bestuurslid? Durf je tot God te bidden: Heer, laat me zien waar ik iets kan doen, waar ik iets moet rechtzetten? Reken maar dat je dan mensen op je pad vindt voor wie jij iets kunt doen!

JA, MAAR...

Als je eerlijk gaat rondkijken naar wat er scheef zit en waar jij iets kunt doen, komen er onvermijdelijk 'ja-maars' in je op. Je verzint allerlei argumenten waarom juist jij niet hoeft op te staan en iets hoeft te doen.

'Ja, maar wat gaat er dan gebeuren?' (onzekerheid, risico, gevaar)

In Esters geval kan een onverwacht bezoek aan de koning tot haar dood leiden. Zo extreem is het voor jou waarschijnlijk niet. Maar de onzekerheid ken je wel. Wat als je uitspreekt op je werk, omdat je weet dat jouw leidinggevende een collega oneerlijk behandelt? Misschien heeft het gevolgen voor je eigen positie. Of misschien voel je wel diep vanbinnen geroepen om ander werk te gaan doen. Maar ja, je hebt een goed betaalde baan en een huis met een hypotheek.

Het klopt, in actie komen is onzeker. Je weet niet wat er gaat gebeuren. Je moet je zekerheden loslaten. Trouwens, die zogenaamde zekerheden van ons zijn in feite helemaal geen zekerheden. Mordechai wijst Ester daar heel duidelijk op: 'Denk maar niet dat jij, omdat je in het koninklijk paleis woont, als enige Jood zult ontkomen.' Weg zekerheid. Navolging van Jezus betekent uit je comfortzone komen. Uit de boot stappen. Wandelen over het water. Waar loopt dit op uit?! Moed betekent niet dat je geen

angst hebt. Ook al ben je bang, *je gaat toch*. Dat vraagt vertrouwen en goed luisteren naar Gods stem (vaak weet je best wat je zou moeten doen). Vertrouw erop dat God voor je zorgt.

'Ja, maar dat kan ik helemaal niet' (gebrek aan zelfvertrouwen of 'zoek maar een ander')

Mozes heeft ook de nodige bezwaren tegen zijn roeping. Hij gaat in discussie bij de brandende braamstruik (Exodus 3 en 4). Hij krijgt van God een duidelijke opdracht, maar komt met tal van bange tegenwerpingen: ik stel niets voor, ik maak geen indruk, ze zullen me niet geloven, ik ben geen goede spreker. God weerlegt al Mozes' argumenten door te zeggen dat hij erbij is en dat hij door Mozes heen zal spreken. Uiteindelijk wordt God zelfs boos, omdat de argumenten van Mozes ten diepste laten zien dat hij God niet vertrouwt en de opdracht eigenlijk niet wil aanvaarden.

Wat een herkenbare discussie! Kortgeleden kwam ik erachter dat er bij een van mijn opdrachtgevers iets niet goed zat in het bestuur. Twee keer heb ik de kans gehad het aan te kaarten bij een manager. Twee keer heb ik het niet gedaan. Dan voer ik zulke Mozes-discussies met mezelf. Ja maar, ik doe hier een kleine opdracht, ik ben niet in dienst en heb helemaal niets met het bestuur te maken. Mijn contact met die manager is nu juist zo goed. Ja maar, wat als ik het toch niet goed heb gezien. Enzo voort. Maar eigenlijk ben ik gewoon bang om het ter sprake te brengen. Want ik wéét dat het waar is en dat ik de persoon ben die het moet gaan zeggen.

God wordt uiteindelijk boos op Mozes. Mordechai ergert zich aan Ester. Mordechai zet, net als God bij Mozes, de dingen op scherp en duwt Ester over haar angsten heen. Wij zijn daar meestal erg voorzichtig in naar elkaar toe. Dat heeft ook te maken met de comfortzone waarin we

GENIETEN VAN GENOEG

zelf zitten. We hebben niet het lef om tegen onszelf en elkaar te zeggen: 'Hé, ik snap dat je het spannend vindt, maar het is wel nodig dat je het doet. Vertrouw erop dat God meegaat. Met God kun je het wél. Wees sterk en moedig.'

'Ja, maar het verandert toch niet' (gebrek aan vertrouwen, druppel op de gloeiende plaat)

Wat heeft het voor zin dat ik iets doe? Het systeem zit muurvast. Denk maar niet dat ik eventjes een wet of een bestaande structuur kan veranderen. Dat is een proces van jaren. Bij Ester zie je tot twee keer toe dat het wel degelijk anders kan gaan. De eerste keer doorbreekt ze de regel om zelf bij de koning te komen. Levensgevaarlijk! Dat hoort niet, iedereen weet dat. En toch neemt ze het risico. De tweede keer bij de geplande aanslag op de Joden, opgedragen in een wet die de koning heeft verzegeld met zijn ring. Die wet is verstuurd naar alle uithoeken van het rijk, het is onmogelijk om die nog te herroepen. En toch worden de rollen omgekeerd, de koning geeft de Joden via een nieuwe wet uitdrukkelijk toestemming zich met hand en tand te verdedigen en hun belagers te lijf te gaan. Voor God is niets onmogelijk.

Het is misschien makkelijk praten, omdat wij weten wat de uitkomst is bij Ester. Maar zo'n happy end krijgen niet alle verzetsstrijders, ook niet in de Bijbel. Integendeel, veel mensen die onrecht aan de kaak stellen moeten dit met de dood bekopen. Een recent voorbeeld (juni 2016) zijn drie medewerkers van International Justice Mission die in Kenia vermoord werden. Dus ja, door onze bril gezien loopt het niet altijd goed af. Maar besef dat God doorgaat. Menselijke systemen of structuren kunnen misschien jou, maar God niet tegenhouden. Jezus zelf spreekt zich ertegen uit. Hij komt op voor de zwakken, hij spreekt met vrouwen (not done in die tijd!), kortom,

hij durft anders te zijn dan de wereld om hem heen. Is dat niet het koninkrijk van God, dat dingen op zijn kop zet? In actie komen vraagt creativiteit en lef. Je bent geneigd om alleen te denken in gebaande wegen en als het anders moet, zie je allerlei leeuwen en beren op de weg. Durf groter te denken! God zegt: 'Mijn plannen zijn niet jullie plannen, en jullie wegen zijn niet mijn wegen. Want zo hoog als de hemel is boven de aarde, zo ver gaan mijn wegen jullie wegen te boven, en mijn plannen jullie plannen' (Jesaja 55: 8-9). We hebben een heel creatieve God. Laat je niet weerhouden door de gedachte dat iets niet zou kunnen. God kan structuren en relaties herstellen waarvan jij niet geloofde dat het mogelijk was.

Door over je ja-maars heen te stappen kun je dingen doen waarvan je niet durft te dromen. Denk aan Mozes. Door ja te zeggen, beleeft hij avonturen die hij nooit zou hebben meegemaakt als hij bij de schapen was blijven zitten. Met God op weg gaan is een ontdekkingsreis, een avontuur. Je weet niet half wat God voor je in petto heeft. Wat houdt je tegen? Sta op en ga!

STA OP EN GA

Mordechai spreekt Ester aan op haar unieke positie: 'Als jij nu je mond niet opendoet, nu het moment daar is, komt er van een andere kant wel uitkomst en redding voor de Joden. Maar jij en je vaders familie komen dan om. Wie weet ben je juist koningin geworden met het oog op een tijd als deze' (Ester 4: 14). Heel veel keus heeft Ester uiteindelijk niet. Het is erop of eronder.

Mordechai zegt hier twee bijzondere dingen. Het eerste is dat God blijkbaar niet afhankelijk is van Esters actie. Er komt sowieso wel redding, is het niet via Ester, dan wel via een ander. Mordechais geloof in God is groot en

GENIETEN VAN GENOEG

hij weet dat voor hem niets onmogelijk is. Het tweede is dat hij weet dat God via gewone mensen in het dagelijkse leven werkt. Daarom wijst hij Ester op de gegeven situatie. Zij is koningin! Dat is toch niet zomaar? Misschien heeft God haar op deze plek gezet om nu op te komen voor haar volk.

God zorgt voor zijn volk, hij zorgt ook voor jou. En hij wil jou inzetten voor zijn koninkrijk. Je leeft niet alleen voor jezelf. Je leeft tot eer van God en om elkaar en Gods hele schepping lief te hebben. Wie je bent, wat je kunt en wat je hebt, dat heb je allemaal van God gekregen. Wat doe je ermee? Wat doe je met je tijd, je kwaliteiten, je mogelijkheden?

Misschien zit je wel in zo'n Ester-situatie. Dat jij de enige bent die iets kan doen. Je beseft: als ik het niet zeg, zegt niemand het. Jij kunt opstaan en dingen benoemen. Je kunt ook blijven zitten en niets doen. Dan waait de bui misschien wel over, hoop je. Maar als je nooit ergens voor gaat staan, waai je uiteindelijk met alle winden mee. Heb het lef, sta op! Laat het Ester-moment niet aan je voorbijgaan.

Mijn eerste Ester-moment herinner ik me nog goed. Het was in mijn eerste vakantiebaantje. Ik werkte bij een klein familiebedrijf: de man was directeur, zijn vrouw regelde alles op kantoor. Er werkten nog een paar andere mensen. De vrouw was erg dominant en mijn collega's voelden zich door haar overruled. Ze konden niets goed doen. Maar niemand durfde dat bij de baas aan te kaarten, want ja, hij was haar echtgenoot. Wat heb ik geworsteld. Wie ben ik om tegen haar in te gaan? Wat moet ik zeggen? Aan de andere kant, als vakantiekracht had ik ook weer niet zoveel te verliezen. En vanbinnen voelde ik dat het zo onrechtvaardig was. Dus heb ik op een dag, met trillende handen en lood in mijn schoenen, op de deur van

de directiekamer geklopt en verteld wat er op kantoor gebeurde. Wat een bevrijding!

Dat zijn de Ester-momenten. Je kent ze ook vast wel, die keren dat je beseft: nu moet ik iets *doen*. Nu moet *ik* iets doen.

Ester neemt een besluit. Ze aanvaardt een groot persoonlijk risico. Ze weet ook dat ze dit niet alleen kan. Ze doet een beroep op God en bidt en vast drie dagen lang. Ook vraagt ze de andere Joden in Susa en haar dienaressen om dat samen met haar te doen. Het is geen impulsief besluit om naar de koning te gaan. Ze bereidt zich er goed op voor. Het is tenslotte Gods zaak waar ze voor gaat pleiten. Als ze dan na drie dagen opstaat en naar de koning gaat, weet ze dat God met haar meegaat en dat de gemeenschap haar draagt. Wat er ook zal gebeuren. In haar eigen woorden: 'Kom ik om, dan kom ik om.'

Opkomen voor recht bestaat niet zonder risico. Het leven met God zit vol risico's. Maar het is ook bevrijdend! Omdat je weet dat dit het goede is. Het is een beetje oefenen, leren onderscheiden wat juist is om te doen en over de drempel heen te stappen.

Aan de slag

- Je kunt niet alles oppakken. Maar je kunt wel *iéts*. Bid om te ontdekken waar God wil dat jij opstaat uit je luie stoel. Dat is een spannend proces. Je laat bepaalde zekerheden los. Je weet niet wat er gaat gebeuren. Maar je weet wel: God is erbij. 'Met God loop ik op een legerbende in, met mijn God spring ik over een muur' (Psalm 18: 30). Denk niet: wat doet het ertoe? Het *doet* ertoe! De Bijbel staat vol verhalen over kleine stappen met grote gevolgen. Zet die eerste stap!
- Volg je hart. Als daar iets zit, een verlangen dat terug

blijft komen, doe er dan iets mee. Vraag God wat hij daarmee wil zeggen en bid om vertrouwen. Iedereen heeft zijn Ester-momenten. Laat die niet voorbijgaan, maar sta op en *handel*. Heb het lef om samen met God dingen recht te zetten, je uit te spreken voor hen die dat niet kunnen. Dat zijn glimpen van het koninkrijk van God, van het leven samen met hem.

- Zoek mensen op die te kampen hebben met onrecht of structurele armoede. Leer ze persoonlijk kennen. Zolang armoede en onrecht iets abstracts blijft, raakt het je nooit echt. Zodra armen een naam krijgen, een gezicht, ogen, een stem, raak je betrokken. Kom uit je eigen vertrouwde en kleine wereld en beseft dat er nog veel meer is dan 'ik en mijn huis'. Je kunt ook praktisch iets betekenen: ga voor iemand een kamer behangen, doe boodschappen voor hem, vraag iemand te eten. Organisaties die dit soort dingen faciliteren zijn onder andere Stichting Present en Stichting Hip. Of informeer bij je lokale organisatie voor vluchtelingenwerk.
- Breng armoede, honger en onrecht op de maatschappelijke en politieke agenda en houd het daar. Als je aandeelhouder bent, kun je dit bijvoorbeeld doen door aandacht te vragen voor verantwoord en duurzaam ondernemen. Steun organisaties zoals Stop the Trafik, die zich inzetten om mensenhandel tegen te gaan. Word politiek actief of schrijf brieven via Amnesty International, International Justice Mission en Jubilee Campaign.
- Bekijk een aflevering van het BNN-programma *Bloed, zweet en luxeproblemen*. Daarbij gaat het om het onrecht dat samenhangt met onze consumptie. De afleveringen zijn terug te zien op NPO.nl. Nogmaals: neem serieus je eigen koopgedrag onder de loep en kies voor eerlijke en duurzame producten.

Doorspreken

- Wat betekent het voor je om uit je comfortzone te komen? Wat zijn voor jou de grootste belemmeringen?
- Welke Mordechai heb jij weleens op je pad gehad? Wat gebeurde er toen?
- Welke 'ja-maar' is voor jou herkenbaar? Wat doe je ermee?
- Heb je ooit ervaren dat je uit je comfortzone stapte en opkwam voor recht (Ester-moment)? Hoe was dat?
- Ken je in je eigen omgeving mensen die opkomen voor armen en verdrukten? Hoe doen ze dat? Wat inspireert je in deze voorbeelden?
- Herken je het 'bubbelbadgeloof' in de christelijke gemeenschap? Hoe zit dat in je eigen leven? Hoe kun je je ogen openen voor onrecht in de wereld om je heen en wat kun je doen?
- Hoe belangrijk zijn comfort en luxe voor jou? In hoeverre ben je bereid comfort op te geven als God dat vraagt?